

Länsstyrelsen
Örebro län

Åsa Ödman
010-2248441

asa.odman@lansstyrelsen.se

1(7)

Yttrande

2017-04-12

Dnr 101-466-2017

M2017/00026/Ee

Miljö- och
energidepartementet

Remiss av Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2)

Länsstyrelsen i Örebro län lämnar nedanstående synpunkter på remissen Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2): Sammanfattning

- Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker föreslagna mål för förnybar el år 2040 och ett mål för energieffektivisering till 2030.
- Länsstyrelsen i Örebro län efterlyser kraftfulla åtgärder för att minska användningen av el till uppvärmning och stärkta incitament för att ta tillvara restvärme samt för att producera förnybar el vid förbränningsprocesser inom industri och värmeverk.
- Länsstyrelsen i Örebro län anser att styrmedlen för energieffektivisering, tillvaratagande av restvärme och förnybar energi behöver ses över.
- Sektorsdialoger är värdefulla men de bör inkludera både effektivisering och omställning till förnybar energi samt ha en regional förankring.
- Det är viktigt att arbetet med energieffektivisering ses som en del i det samlade arbetet med minskad klimatpåverkan och att energisystemet ses som en helhet och inte bara fokuserar på ett energislag.
- Länsstyrelsen i Örebro län anser att det måste finnas flera olika lösningar än bara elektrifiering inom transportsektorn.
- Val av scenarier och styrmedel behöver avgränsas så att klimat- och andra miljö- och hållbarhetsmål klaras. Dit räknas även kulturmiljöperspektivet och människors hälsa in.
- Länsstyrelsen i Örebro län efterfrågar en energitrappa, i likhet med avfallstrappan eller Trafikverkets fyrstegsprincip.
- Länsstyrelsen i Örebro län framhåller att forskningen beträffande bebyggelse- och samhällsplanering även bör ta hänsyn till miljömålet god bebyggd miljö inklusive kulturmiljövården.

I utredningen saknas lokala och regionala åtgärder för att bidra till politikens genomförande. Länsstyrelsen i Örebro län föreslår att utredningen kompletteras med:

- En utökad satsning på stödet till Lokal och regional kapacitetsutveckling med områden för regional samordning samt informations- och samverkansprojekt kring effektivisering och minskad klimatpåverkan. Detta blir ett värdefullt komplement till Klimatklivet som då kan bli ett mer renodlat investeringsstöd.
- Utveckla arbetet enligt energi- och klimatstrategierna i länen och tillhörande samverkansprocesser. Detta bidrar till att synergieffekter mellan nationella styrmedel tas tillvara och kan växlas upp med lokala och regionala initiativ. Länsstyrelserna behöver fortsatta uppdrag och resurser för att strategiskt samordna arbetet med minskad klimatpåverkan, energieffektivisering, effektstyrning och en ökad andel förnybar energi. För att stärka arbetet enligt strategierna bör Länsstyrelserna bli beslutande för projektmedel inom Lokal och regional kapacitetsutveckling.
- Rikta särskilda resurser till kommunerna för att integrera klimatfrågan i verksamhetsområden på lokal nivå.

Synpunkter som bör beaktas i det fortsatta arbetet

Synpunkter på kap 2. Energisystemet globalt och inom EU

I utredningen saknas ett resonemang kring energianvändningen inom den svenska industrin i ett internationellt perspektiv. Detta är en viktig bakgrund för att analysera hur olika styrmedel fungerar och bidrar till att stärka konkurrenskraften. Ett intressant underlag att ha med inför arbetet med sektorsdialoger skulle vara energikostnad per producerad enhet och en översikt över hur svenska företag hävdar sig i en internationell jämförelse inom olika branscher.

Synpunkter på kap 4.1 Energipolitiska riktlinjer

Länsstyrelsen i Örebro län vill påtala vikten av långsiktiga förutsättningar för energipolitiken och att energipolitiken omfattar en hållbar försörjning av både el, värme och drivmedel. Ur ett hållbarhetsperspektiv behöver fler aspekter på energieffektivisering och förnybar elproduktion beaktas. En förutsättning för att en långsiktigt hållbar livsmiljö ska kunna uppnås i hela landet är att energiförsörjningen är tryggad och beaktar förvaltningen av landskapets värden ur ett helhetsperspektiv.

Det behövs en översyn av regler och stöd som påverkar elmarknaden för att i högre grad matcha tillgång och efterfrågan och minska effekttopparna. Länsstyrelsen i Örebro län ser här särskilt behov av kraftfulla åtgärder för att minska användningen av el till uppvärmning och stärkta incitament för

att ta tillvara restvärme samt för att producera förnybar el vid förbränningsprocesser inom industri och värmeverk.

Synpunkter på kap 6.1 Utmaningar och möjligheter

Ett hållbart kraftsystem

De idag tillgängliga energisystemen påverkar vår livsmiljö på olika sätt. Länsstyrelsen i Örebro län saknar kulturmiljöperspektivet i betänkandet.

Länsstyrelsen i Örebro län vill också poängtera vikten av att skogens övriga värden inte tappas bort när fossilfrihet ger ökat råvaruvärde.

Synpunkter på kap 7.2 Förslag och bedömningar

7.2.1 Energipolitiska mål

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker det föreslagna målet om 100 procent förnybar el år 2040. Ett bra och ambitiöst mål, som bör följas upp med fler konkreta åtgärder för att Sverige ska hinna nå målet till 2040.

Energimyndigheten föreslås få i uppdrag att i dialog tillsammans med branscher formulera sektorsstrategier. Sektorsdialoger är värdefulla och bör inkludera både effektivisering och omställning till förnybar energi.

Länsstyrelsen i Örebro län anser att länsstyrelserna i samarbete med andra regionala aktörer bör ha ett uppdrag i det arbetet för att nå ut bredare i dialogerna och knyta an till befintliga processer. Ett liknande arbetssätt användes i samband med 2050-dialogerna för några år sedan.

Länsstyrelserna och andra regionala instanser har inarbetade regionala nätverk med både företag och offentlig sektor som kan bidra i arbetet med sektorsstrategier. Vi kan även systematiskt arbeta med erfarenhetsbyte och uppföljning för att kunna återrapportera resultat och eventuella hinder i arbetet.

Energieffektivisering

Länsstyrelsen i Örebro län anser att energieffektivisering och ett ökat arbete med styrning och effektbalans är centrala frågor även för industrin. Detta för att stärka konkurrenskraften, underlätta omställning till förnybar energi och undvika stora kostnader för utbyggnad av kapaciteten i näten för att tillgodose stora toppar i efterfrågan. Priset på el och annan energi är en viktig drivkraft både för effektivisering och för produktion av förnybar el. Svensk industri behöver konkurrenskraftiga energikostnader, och i det ingår både användning och inköpspris. Styrmedel behöver utformas så att de inte minskar incitamenten för en effektiv energianvändning. Idag möter den förnybara elen hinder i form av låga priser. Detta kan motverkas med

styrmedel som styr över till förnybar energi, och idag räcker elcertifikaten inte till.

7.2.2 Förnybar energi

Ur ett hållbarhetsperspektiv bör energiutvinningens påverkan på såväl kulturlandskap som biologiska värden beaktas. Potentialen kring förnybar energi bör tas till vara och bidra till landsbygdens utveckling. I det ligger även anpassningar till platsens miljö och människors välbefinnande och hälsa.

Länsstyrelsen i Örebro län anser att elcertifikatssystemet behöver ses över och att det är nödvändigt att göra tekniska justeringar innan 2020. En viktig fråga är att certifikatsystemet bör ta hänsyn till produktionslagets bidrag till effektbehovet. Förnybar energi som levererar mycket när effektbehovet är som störst bör premieras i systemet. Ett alternativ kan vara att ställa krav på kraftvärmeproduktion vid all förbränning i större pannor. Det behövs troligtvis styrmedel för att säkerställa att inte bara värmen tas tillvara utan att det samtidigt även produceras el vid förbränning av förnybara bränslen i större skala.

7.2.4 Vattenkraft

Länsstyrelsen instämmer med Energikommisionen om att Sverige ska leva upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Sverige ska ha moderna miljötillstånd för svensk vattenkraft så att villkor och hänsynskrav kan anpassas till den aktuella platsen och olika intressen kan sammanvägas.

Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på en fondlösning som princip, men den föreslagna fondlösningen är svår att kommentera eftersom underlaget och premisserna för fondlösning bygger på siffror som inte har varit på remiss tidigare. Ett produktionsminskningstak på 2,3 procent framstår som en förutsättning för lösningen. Koppling mellan 2,3 procent -gränsen och den samhällsviktiga regleringen saknas dock i beräkningarna. Vidare kan man diskutera om huruvida tillstånden ska utformas efter lokala behov eller ett nationellt takvärde, men fortsatt diskussion om utformningen av fondlösningen får föras i annat sammanhang.

Det finns en annan aspekt som Länsstyrelsen i Örebro län vill framhålla, att vattenkraften har en lång historia och många kulturhistoriskt värdefulla miljöer finns längs vattendragen. Småskalig vattenkraftutvinning är ofta knuten till miljöer med kulturhistoriska värden. En fortsatt drift av småskaliga kraftverk kan vara en förutsättning för bevarandet av de värden som finns på platsen, genom att bruket hålls i hävd. Avvägningar mellan biologiska och kulturhistoriska värden är i de flesta fall möjliga och

nödvändiga för att upprätthålla en helhetssyn på landskapsförvaltningen. Vid avvägningar mellan allmänna intressen måste även kulturmiljöernas samhällsekonomiska potential som platser för hälsa och rekreation och för regional utveckling genom turism och som attraktiva livsmiljöer beaktas. De ersättningar som utgår från den diskuterade fonden måste därför också omfatta kostnader som uppstår av kulturhistoriska skäl, d v s kostnader för utredningar, fördyringar p g a anpassning av fisktrappor eller andra passager som krävs för att tillgodose behoven av miljöanpassning i anslutning till omprövning av tillstånd.

7.2.5 Småskalig produktion

Länsstyrelsen i Örebro län ser att den småskaliga produktionen av energi kommer att vara viktig, både för att nå målet om förnybar energi och ur ett säkerhetsperspektiv. Samtidigt är det viktigt att verksamheter inte spjälkas upp för mycket utan att det även skapar möjligheter för större anläggningar där det finns förutsättningar för det. Små anläggningar t.ex. de som är avgränsade bara för egen användning är känsligare och dyra ur ett systemperspektiv, samtidigt som det kan bidra till elnätets och energisystemets robusthet med många anläggningar som kan bidra vid exempelvis ett större avbrott.

Regionala och lokala aktörer bidrar till att synergieffekter mellan nationella styrmedel tas tillvara och kan växlas upp med lokala och regionala initiativ. Det handlar om rådgivning till företag och enskilda så att investering och produktion blir av, integration av energifrågor i kommunernas olika sakområden samt en satsning på Lokal och regional kapacitetsutveckling där man också starkare kan koppla samman kapacitetsutvecklingen med de regionala energi- och klimatstrategierna och Länsstyrelsens arbete.

I utredningen är elektrifieringen av transportsektorn i fokus. Länsstyrelsen i Örebro anser att det måste finnas flera olika lösningar både på transportbehov och bränslen för att nå nödvändig energihushållning och fossilfrihet. Bland bränslen är framför allt biogas, med dess många olika nyttor (minska utsläppen, ta tillvara restflöden och cirkulera näringsämnen) och vätgas som kan framställas från många källor och har många olika användningsområden i bränsleceller viktiga. Energimyndigheten lämnar förslag till strategi för en fossilfri fordonssektor i slutet av april och även länsstyrelserna har lämnat ett underlag till Miljö- och energidepartementet.

7.2.6 Användning och energieffektivisering

Boverkets byggregler

Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på bedömningen att systemgränsen för byggnaders energiprestanda fokuserar på använd energi istället för

levererad energi. Dels som incitament för energieffektivisering, dels att en byggnad som producerar exempelvis solceller kan leverera den till andra ändamål istället för att använda upp den på plats.

Program för energieffektivisering i industrin

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker ett strukturerat arbete kring energieffektivisering i energiintensiva företag. För att nå målen för fossilfrihet, förnybar energi och energieffektivisering krävs åtgärder på företags- och branschöverskridande nivå.

7.2.7 Överföring

Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på förslagen kring skärpta funktionskrav på nya elmätare och öppnade möjligheter till innovationer för affärsmodeller och prissättning genom möjligheten att utvärdera dem.

7.2.8 Elmarknadens utveckling

Fortsatt tillgång till systemtjänster

Länsstyrelsen i Örebro län efterfrågar en helikoptersyn på hur råvaror och resurser används, hur energin produceras och hur man balanserar olika behov och tillgångar mot varandra. En energitrappa liknande den för avfall, där effektivisering, och tillvaratagande av restvärme kommer före förnybar energi och att man därigenom fasar ut fossil energi skulle bidra till att förklara sammanhangen. Systemperspektivet behövs, men måste kombineras med lösningar och resursutnyttjande på lokal och regional nivå.

7.2.9 Forskning

Länsstyrelsen i Örebro län ser positivt på utredningens förslag, men vill framhålla att forskning beträffande bebyggelse- och samhällsplanering bör innefatta såväl energisnåla lösningar inom bebyggelse och transport som lösningar som svarar mot miljömålen god bebyggd miljö med estetik och krav på hänsyn till kulturhistoriska miljöer. Uppvärmnings- och ventilationssystem som är energieffektiva samtidigt som de tillgodoser de särskilda krav på inomhusklimat i kulturhistoriskt värdefulla offentliga miljöer är ett särskilt angeläget forskningsområde. Det kan även t ex handla om solcellslösningar som är möjliga att integrera i bebyggelseelement i ny bebyggelse eller som är möjliga att anpassa till kulturhistoriskt värdefulla miljöer eller isoleringsmetoder som sänker energiförbrukning utan att påverka bebyggelsens estetik och /eller kulturhistoriska värden.

Lokalt och regionalt arbete i linje med målen

I det fortsatta arbetet är det viktigt att växla upp det lokala och regionala arbetet och ta tillvara energi- och klimatstrategierna och dess samverkansprocesser. Länsstyrelserna är en viktig aktör i energipolitikens

Yttrande
2017-04-12

Dnr 101-466-2017

genomförande och vi ser gärna fortsatta tydliga uppdrag på området tillsammans med andra regionala och lokala aktörer.

I detta ärende har Landshövding Maria Larsson varit beslutande. I den slutliga handläggningen har även avdelningschef Anita Norén, enhetscheferna Malin Rosén och Peder Eriksson liksom miljöstrateg Ylva Gjetrang och byggnadsantikvarie Mia Geijer samt energi-och klimatstrateg Åsa Ödman, föredragande, deltagit.

Maria Larsson

Åsa Ödman